

СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТЕРМІНІВ ОСВІТИ Й НАУКИ

Таран Алла Анатоліївна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID ID : 0000-0001-8091-1477

Scopus Author ID: 57216896179

У статті проаналізовано семантичні інновації у сфері освіти й науки на матеріалі сайту Міністерства освіти і науки України. З'ясовано, що неосемантизми репрезентують несподівані змістові зв'язки, концентрують актуальні, суспільно значущі думки, вносять нові аспекти до української мовної картини світу.

На матеріалі семантичних інновацій царини освіти і науки простежено тенденції оновлення сучасного українського лексикону. Звернено увагу на позамовні й мовні детермінанти змін у мовній свідомості сучасного українця та у відображенні їх у нових номінаціях. Простежено вплив інновацій на структуру лексикону освіти й науки, досліджено парадигматичні, синтагматичні та епідигматичні відношення між мовними одиницями, з'ясовано чинники збереження рівноваги між тенденціями інтернаціоналізації (відкритістю української мови до процесів глобалізації) та націоналізації (збереженням її національної самобутності). Тенденцію до деталізації й спеціалізації понять у мовній свідомості українців доводять вербалізатори нових аспектів у сучасному українському лексиконі. Нові потреби й вимоги суспільної практики виражають у складених номінаціях прикметники.

Обґрунтовано, що трансформації у сфері освіти і науки України, а також зміни у сферах наукової та інноваційної діяльності в закладах освіти зумовлюють активні семантичні перетворення слів у текстах освітнього й наукового спрямування. Дослідження семантичних інновацій сфери освіти й науки свідчить, що лексичній і словотвірній системам мови властиве саморегулювання під впливом мовної практики та динаміки мовних норм, а отже, перебіг різноспрямованих процесів оновлення не призводить до дестабілізації, а лише сприяє їхній переорганізації для виконання нових когнітивних і комунікативних завдань соціуму.

Ключові слова: мовна динаміка, семантичні зміни, лексикон освіти й науки, семантична інновація, термін, лексичне значення.

Taran Alla. Semantic derivation of education and science terms

The article analyses semantic innovations in the field of education and science on the basis of the website of the Ministry of Education and Science in Ukraine. It has been found that neosemantisms represent unexpected semantic connections, concentrate relevant, socially significant thoughts, and introduce new aspects to the Ukrainian linguistic worldview.

On the basis of semantic innovations in the field of education and science, the author traces the tendencies of updating the modern Ukrainian lexicon. Attention is paid to the extra-linguistic determinants of changes in the language consciousness of modern Ukrainians and the reflection of such changes in new nominations. The influence of innovations on the structure of the lexicon of education and science is traced, paradigmatic, syntagmatic and epigrammatic relations between linguistic units are investigated, and the factors of maintaining the balance between the trends of internationalisation (openness of the Ukrainian language to globalisation) and nationalisation (preservation of its national identity) are clarified. The tendency to detail and specialisation of concepts in the linguistic consciousness of Ukrainians is proved by the verbalisers of new aspects in the modern Ukrainian lexicon. The new needs and requirements of social practice are expressed in the compound nominations of adjectives.

It is substantiated that transformations in the field of education and science in Ukraine, as well as changes in the spheres of scientific and innovative activity in educational institutions, cause active semantic transformations of words in educational and scientific texts. The study of semantic innovations in the field of education and science shows that the lexical and word-formation systems of the language are characterised by self-regulation under the influence of language practice and the dynamics of language norms, and therefore the course of multidirectional processes of renewal does not lead to destabilisation, but only contributes to their reorganisation to fulfil new cognitive and communicative tasks of society.

Key words: language dynamics, semantic changes, lexicon of education and science, semantic innovation, term, lexical meaning.

Вступ. У період значних соціальних змін найбільш активно змінюється лексикон мови, позначаючи новопізнані поняття та явища в матеріальному й духовному житті соціуму. Інтенсивність змін в освіті й науці не могла не відобразитися у свідомості носіїв мови і, відповідно, у мові. Як наслідок, спостерігаємо поповнення термінів сфери освіти й науки та появу нових способів їх номінування та системної організації. Така лексика відображає структуру науково-педагогічної теорії і водночас постійно розвивається і збагачується. Активно функціонують слова з новим значенням, ще

не засвідчені в загальномовних словниках, але вживані в суспільній мовній практиці. Саме тому актуально розглянути семантичну деривацію термінів освіти й науки, адже вона дає важливий матеріал для роздумів про взаємодію способів і засобів оновлення та збагачення лексикону.

Матеріали та методи. Мова і час, тенденції й напрями мовної еволюції, мовна динаміка та розвиток суспільства – проблеми, до яких не згасає інтерес мовознавців. Різні їхні аспекти висвітлено в працях А.О. Білецького, І.О. Бодуена де Куртене, Я. Горещь-

кого, В. фон Гумбольдта, Е. Косеріу, В. Матезіуса, О.С. Мельничука, Ф. де Сосюра, О.О. Потєбні та інших учених. Вивчення причин і наслідків динамічних процесів у сучасній українській мові набуває особливого значення у зв'язку з процесами євроінтеграції та глобалізації, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя, зокрема в освіті й науці.

Семантичну деривацію трактують як один зі способів збагачення лексичного складу мови, коли кожне нове значення слова – семема – є новою номінативною одиницею: лексема (план вираження) співвідноситься з новою семемою (планом змісту). Загалом слово покликане бути посередником між новим сприйняттям і попереднім запасом думки. Ще в кінці XIX ст. Г. Пауль у праці «Принципи історії мови» виокремив три різновиди змін змісту слова в межах уже відомої його форми, що становлять різні типи семантичних інновацій, за якої для позначення нового змісту мовці використовують уже наявну формальну структуру і ту ознаку номінації, яку вона містить: звуження, розширення і перенесення значення уже наявного слова на інший об'єкт номінації, метафоризація наявних його значень [13].

Активне оновлення українського лексикону семантичними інноваціями зумовлює потребу в їх осмисленні й кодифікації, а на основі такого аналізу – у з'ясуванні тенденцій розвитку української мови та стабілізації нової лексики.

Результати. Одним із засадничих загальнолюдських ментальних одиниць є поняття *простір*. Багатоаспектність значення лексеми зафіксовано у Словнику української мови за ред. В.В. Жайворонка: «1. *філософ.* Одна з основних форм існування матерії, що характеризується протяжністю та обсягом. *Зв'язок простору і часу.* 2. Необмежена протяжність (в усіх вимірах, напрямках); тривимірна протяжність над землею. *Небесний простір; Космічний простір; Дивитися у простір* (просто перед собою, без певної мети). 3. Вільний, великий обшир; просторинь. 4. *перен.* Відсутність яких-небудь обмежень, перешкод у чомусь; воля [4, с. 922]. Є.А. Карпіловська окреслила аспекти, у яких відбувається спеціалізація концепту *простір* за рахунок нових його когнітивних ознак, а саме: а) географічні координати, межі простору у фізичній дійсності з можливим розвитком оцінних значень вербалізаторів таких підконцептів: *пострадянський простір, євроатлантичний простір*; б) межі сфери суспільної діяльності: *економічний простір, культурний простір, митний простір, політичний простір*; в) межі розміщення, дії, поширення певного об'єкта, продукту людської діяльності: *інформаційний простір, мобільний простір*; г) простір комунікації: *віртуальний простір, кіберпростір*; г) означення якості простору за його суспільно значущими функціями, за дією законів, суспільних домовленостей та приписів: *громадянський простір* [1, с. 76].

Тенденцію до деталізації й спеціалізації означень певних ділянок простору в мовній свідомості сучасного українця доводять вербалізатори нових аспектів концепту *простір* у сучасному українському лексиконі:

освітній простір, науковий простір, освітньо-науковий простір. Нові потреби й вимоги української суспільної практики виражають у складених номінаціях прикметники. Так, освітній простір як цілісне утворення диференціюють за територією, де здійснюють освітні функції: *світовий освітній простір, європейський освітній простір, український освітній простір, національний освітній простір, регіональний інтерактивний освітній простір, освітній простір Харківщини, освітній простір в НУШ* тощо.

Існує також *креативний простір* – платформа для проведення заходів, а також роботи над стартапами, напр. : *На базі Луцького НТУ відкрили креативний простір Sofahub, де студенти працюватимуть над стартапами* (<https://mon.gov.ua/> 26.11.2018).

Продуктивність у творенні нових номінацій виявляє й інша лексема – *середовище*. В освітній діяльності спеціалізовані значення слова *середовище* в нових складних номінаціях ґрунтуються на засвідченому СУМом його переносному значенні «3. Соціально- побутові умови, в яких проходить життя людини; оточення. // Сукупність людей, зв'язаних спільністю життєвих умов, занять, інтересів і т. ін.» [6, IX, с. 137]. Натомість освітнє середовище – це не лише безпечні умови навчання, а й сукупність чинників, що є засадничими для навчання, виховання, розвитку учнів, а саме: емоційне благополуччя учнів; відсутність будь-яких проявів насильства та наявність достатніх ресурсів для їх запобігання; дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника.

Лексема *траєкторія* (від лат. *trajectorius* – той, що стосується переміщення, від *trajicio* – перекидаю, переміщую) відома носіям як «Безперервна лінія, яку описує тіло або його точка під час руху. // У балістиці — лінія польоту снаряда, кулі, міни тощо [6, X, с. 225]. У словнику В.В. Жайворонка зафіксовано в значенні «Лінія руху якого-небудь тіла або точки. *Траєкторія польоту кулі; Крута траєкторія*» [4, с. 1164].

Фахівці з інженерних технологій знають такі різновиди неперервної лінії: *гіперболічну траєкторію, траєкторію головних напруг, траєкторію деформування, траєкторію криволінійну, нависну, настільну, параболічну, прямолінійну, фазову, еліптичну, а також траєкторію навантажування, траєкторію точки й траєкторію навантажування.* Натомість у педагогіці з'явилася *індивідуальна освітня траєкторія*, яку в Законі України «Про освіту» (пункт 9 частини 1 статті 1) потрактовано як «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду; ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форми і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [<https://osvita.ua/legislation/law/2231>]. Засвідчуємо також номінації *власна освітня траєкторія, освітньо-професійна траєкторія, траєкторія навчання.*

Як бачимо, освітня траєкторія – не безперервна лінія, а урахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання, реалізація потенціалу учня. Такий лексико-семантичний варіант подібний до інших функціонально: це теж рух, динаміка розвитку учня. У такий спосіб відбувається, з одного боку, узагальнення на основі єдиного образу – лінія, а з іншого – конкретизація функцій (термінологічних смислів) терміна.

Шляхом поповнення фахової лексики освіти є метафоризація. Відомо, що вживання слів не в прямому, а в переносному значенні є одним із важливих й активних засобів збагачення словникового складу мови. Метафоричне вживання наявних слів сприяє наповненню їх новими лексичними значеннями й відтінками значень, отже, викликає розширення їх семантичного обсягу, а отже, і стилістичних функцій.

На основі метафоризації загальномовного слова *інкубатор* спостерігаємо утворення терміна в галузі освіти, бізнесу. В Етимологічному словнику української мови подано таке тлумачення цього слова поряд із лексемами *інкубація*, *інкубатор*, *інкубаторій*, *інкубаційний*, *інкубувати* – запозичення із західноєвропейських мов, походять від латинського *incubatio* «сидіння на яйцях, лежання на чомусь», пов'язаного з дієсловом *incubo* «лежу, покоюсь; висиджую пташенят», утвореним із префікса *in* «в-, на-, при-» і дієслова *cubo* «лежу, висиджую пташенят» [3, II, с. 361]. У СУМі зафіксовано значення: «1. Апарат для штучного виведення молодняка з яєць сільськогосподарських птахів, з ікри риб і т. ін. 2. розм. Те саме, що інкубаторій» [6, IV, с. 31]; *інкубаторій* «спеціально обладнане приміщення, у якому встановлені й діють інкубатори» [6, IV, с. 31].

Метафора, що лежить в основі номінації, пов'язана з тим, що освітні інкубатори (організації/програми) надають підтримку дослідникам, студентам і викладачам, які мають бачення щодо поліпшення освіти. Це своєрідна модель, що об'єднує принципи та практики освіти й підприємництва для сприяння розробленню і поширенню нових ідей, продуктів і послуг у сфері освіти. Мета освітніх інкубаторів – надати можливість зацікавленим фізичним чи юридичним особам стати провідниками змін у сфері освіти.

Більш поширеним у мовній практиці є юкстапозит *бізнес-інкубатор*, що можна кваліфікувати як приховане запозичення – відповідник англійської номінації *Business incubator* із тим самим значенням: організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, із метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності [https://uk.wikipedia.org/wiki/Бізнес-інкубатор]. Ані спеціалізоване значення лексеми *інкубатор*, ані юкстапозит *бізнес-інкубатор* ще не зафіксовано в неологічних словниках, але вони досить активні у фаховій і загальній мовній практиці, напр.: *У виші на Волині розпочали набір студентів для роботи в бізнес-інкубаторі – планується відібрати 20 проєктів* (https://mon.gov.ua/ 01.04.2020). *Студенти Луцького національного технічного університету зможуть*

реалізувати стартапи на базі бізнес-інкубатора, який презентували у день святкування 54-ї річниці університету 2 липня (Волинські новини, 02.07.2020); *інкубатор креативних професій, IT-інкубатор (соціальної проєкт для школярів)*.

Одним із прийомів творення номінацій є переосмислення та узуальне метафоричне перифразування, напр.: *інкубатор еліти* – Оксфорд (п'ять із шести претендентів на посаду прем'єр-міністра Британії, зокрема й Борис Джонсон, училися в Оксфорді: *Інкубатор еліти. Чому майже всі кандидати в прем'єри Британії – з одного університету* (https://www.bbc.com/18.06.2019).

Окрім того, лексема *інкубатор* формує ще одне значення, не зафіксоване у словниках, а саме: інкубатори – обладнання в лікарні, куди поміщають новонароджених, коли вони слабкі або народжуються занадто рано, щоб допомогти їм вижити; уживається з прикметником *неонатальний інкубатор*. Абсолютним синонімом у цьому значенні є лексема *кювез* (мають спільну семантичну структуру, а отже, повний збіг лексичних значень).

Відомим, хоча й не зафіксованим у нормативних українських словниках, є слово *стартап*. За Оксфордським словником це «компанія, яка починає діяльність» [12]. Загалом назву пов'язують із проєктом HP (виробник комп'ютерів і принтерів), ідею якого у 1939 р. розробили двоє випускників Стенфордського університету і назвали свій бізнес стартапом (англ. *start-up* – запуск). У словниках онлайн потрактовано як «процес реалізації за короткі строки і, як правило, за обмежених ресурсів завдання або проєкту, що характеризується принциповою новизною» [https://slovnuk.ua/]; «компанія з невеликою історією розвитку, яка знаходиться у фазі становлення і вивчення перспектив ринку» [https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl]. Освітні стартапи спрямовані на реалізацію інноваційних ідей у царині освіти й науки, напр.: *Українські стартапи зможуть позмагатися за право вперше представляти Україну в складі національної делегації на Bett UK 2024* (https://mon.gov.ua/10 листопада 2023); *Мережа стартап-шкіл – інкубаторів – акселератів на базі ЗВО: реалізуємо експериментальний проєкт* (https://mon.gov.ua/23 квітня 2023). Фіксуємо й похідний іменник – назву особи *стартапер*: *Науковців-стартаперів запрошують на демодень від Vasium Deep Tech Acceleration* (https://mon.gov.ua/24 травня 2024).

На сайті Міністерства освіти й науки України засвідчуємо речення, у якому вжито кілька неосемантизмів: *2 млрд євро на розвиток інновацій та стартапів – Україна долучилася до пілоту ЄС, у якому інноватори та дослідники можуть отримати грант для проривних ідей* (https://mon.gov.ua/ 25 липня 2019). Спостерігаємо формування нового значення в семантиці іменників *прорив* і *пілот*, що, як бачимо, набули особливої актуальності в освітній сфері. У СУМі слово *прорив* зафіксовано в значеннях: 1. Дія за знач. *прорвати, проривати 2–4*; 2. Наступальна воєнна операція, розрахована на придушення опору противника і роз'єднання його фронту, армії і т. ін; 3. Порушення графіка

роботи, яке призводить до зриву виконання планових завдань; 4. Розвиток кон'юнктури всього ринку чи його окремого сектору за межі того рівня, коли стає очевидним опір продавців або покупців [4, VIII, с. 265]. Твірне для цього іменника дієслово *прорвати(ся)/проривати(ся)* давно побутує в мовній практиці з позитивним значенням «переборюючи, долаючи перешкоди, труднощі, опір і т. ін., проходити, пробиратися куди-небудь» [4, VIII, с. 266]. Сучасний мовний матеріал переконливо доводить формування нового значення «великий успіх, принципове досягнення», напр.: «*Горизонт Європа*» – це не просто програма фінансування. Це можливість здійснити **наукові прориви**, об'єднати талановитих науковців та бізнес для вирішення глобальних викликів», – зазначив Оксен Лісовий, міністр освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/20.12.2023>). Нове значення властиве й похідним: *Школи мають бути схожими на маленький офіс гугл чи нетфлікс, де народжуються проривні ідеї та мрії* (<https://mon.gov.ua/> 22 травня 2024).

Однозначний іменник *пілот* за словниками має дефініцію «той, хто управляє літальним апаратом» [4, VI, с. 534]. Натомість зараз функціонує у новому значенні «перший, пробний, експериментальний, дослідний». Іменник кваліфікуємо як семантичну кальку, оскільки засвоєний з англійської мови в значенні «телевізійна програма, створена для того, щоб дізнатися, чи сподобається вона людям і вони захочуть дивитися подальші програми»; прикметник *пілотний* засвоєний з англійської з дефініцією «виготовлено в малому масштабі, щоб побачити, чи є щось достатньо успішним, щоб зробити у великому масштабі» і як приклади подано *a pilot project/study/survey* – пілотний проєкт/дослідження/опитування; *a pilot episode (= of a radio or television series)* – пілотний епізод (= радіо- чи теле-серіалу). Як бачимо, в англійській мові в такому значенні слова вживаються для позначення явищ кіноіндустрії, мистецтва. Прикметник *пілотний* у СУМі не зафіксовано, проте є *пілотський*. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови вперше потрактовано в новому значенні з такими прикладами його вживання, як *пілотна установка, пілотне дослідження, пілотні школи*. Ці приклади демонструють розширення сфери функціонування слів – машинобудування (пілотна установка), *пілотне дослідження, пілотні школи* (наука й освіта). У сфері освіти *Про організаційні заходи з підготовки аналітичного дослі-*

дження (дорожньої карти) щодо пілотного Єдиного державного кваліфікаційного іспиту (Наказ МОН від 17.04.2024 № 530); *Про пілотний проєкт із реалізації Програми Лабораторії екологічних підходів до соціально-емоційного навчання (EASEL Lab) Гарвардської вищої школи освіти «СЕН «Зерна»* (Наказ МОН від 09.04.2024 № 484). *Про затвердження Переліку закладів загальної середньої освіти – учасників пілотної державної підсумкової атестації випускників початкової школи у формі зовнішнього незалежного оцінювання* (Наказ МОН від 02.04.2024 № 435).

Сучасна українська мовна практика фіксує не лише активне вживання іменника та прикметника в новому значенні, а й утворення похідних на основі таких їхніх значень, пор. : *Щодо проведення Форуму учасників Всеукраїнського експерименту з пілотування нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти* (Наказ МОН від 14.11.2019 № 1424); *До 2024 року в 26 українських школах пілотуватиме проєкт із розвитку м'яких навичок – наказ МОН* (Наказ МОН від 19.11.2019). Розвиток семантики таких похідних трактуємо як появу відображених, успадкованих неосемантизмів у похідних прикметниках і дієсловах чи як появу неоомонімів, тобто як появу нового похідного слова на основі нового значення його твірної лексеми.

Висновки. Мовна динаміка пов'язана з лінгвальним освоєнням дійсності, прагненням до поглиблення інформативності та місткості висловленого, зближенням культурологічних сфер народів світу. Розвиток освіти і науки України, зміни у сферах наукової та інноваційної діяльності в закладах освіти зумовлюють активні семантичні перетворення слів у текстах освітнього й наукового спрямування (розширення синтагматичних, парадигматичних та епідигматичних відношень між мовними одиницями). Семантичні інновації розкривають несподівані змістові зв'язки, концентрують актуальні, суспільно значущі думки, вносять нові аспекти до української мовної картини світу.

Дослідження семантичних інновацій сфери освіти й науки свідчить, що лексичній і словотвірній системі мови властиве саморегулювання під впливом мовної практики та динаміки мовних норм, а отже, перебіг різноспрямованих процесів оновлення не призводить до дестабілізації, а лише сприяє їх переорганізації для виконання нових когнітивних і комунікативних завдань суспільства.

Література:

1. Вплив суспільних змін на розвиток української мови : монографія / відп. ред. Є.А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 654 с.
2. Горещкий Я. Динамічність і динаміка в мові. *Мовознавство*. 1988. № 6. С. 7–10.
3. Етимологічний словник української мови : у 7 т. Т. 3. / гол. ред. О.С. Мельничук. Київ : Наукова думка, 1989. 553 с.
4. Жайворонок В.В. (ред.). Словник української мови. Київ : Просвіта, 2016. 1316 с.
5. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. Київ, 1977. 775 с.
6. Словник української мови : в 11 т. / гол. ред. І.К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
7. Словник української мови в 11 т. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
8. Сніжко Н.В. Моделі багатозначності українських іменників (за матеріалами тлумачної лексикографії). *Лексикографічний бюлетень*. 2010. Вип. 19. С. 83–94.

9. Сучасний словник іншомовних слів / уклад. О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.
10. Тараненко О.О. Полісемічний паралелізм і явище аналогії. Київ : Наукова думка, 1980. 115 с.
11. Breal M. *Essai de semantique (Science des significations)*. Paris : Librairie Hachette at C, 1897.
12. Oxford Learner's Dictionaries: Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>.
13. Paul H. *Principien der Sprachgeschichte*. Halle, 1937. 309 p.

References:

1. Karpilovska, Ye.A. (Ed.) (2017). *Vplyv suspilnykh zmin na rozvytok ukraïnskoi movy* [Influence of social changes on the development of the Ukrainian language]. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 444 p. [in Ukrainian].
2. Horetskyi, Ya. (1988). *Dynamichnist i dynamika v movi* [Dynamics and dynamics in language]. In: *Movoznavstvo [Linguistics]*, № 6, pp. 7–10 [in Ukrainian].
3. *Etymolohichniy slovnyk ukraïnskoi movy* (1989). [Etymological dictionary of the Ukrainian language] : V 7 t. – T. 3. / hol. red. O.S. Melnychuk. Kyiv : Naukova dumka. 553 p. [in Ukrainian].
4. Zhaivoronok, V.V. (Ed.) (2016). *Slovnyk ukraïnskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: VTs «Prosvita», 1316 p. [in Ukrainian].
5. Melnychuk, O.S. (Ed.) (1977). *Slovnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv, 775 p. [in Ukrainian].
6. Bilodid, I.K. (Ed.) (1970–1980). *Slovnyk ukraïnskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]: u 11 t. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
7. *Slovnyk ukraïnskoi movy v 11 t. Dodatkovyi tom* (2017) [Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes. Additional volume]: u 2-kh kn. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho [in Ukrainian].
8. Snizhko, N.V. (2010). *Modeli bahatoznachnosti ukraïnskykh imennykiv (za materialamy tлумachnoi leksykohrafiï)* [Models of polysemy of Ukrainian nouns (based on the materials of interpretive lexicography)]. In: *Leksykohrafiïchnyi biuleten [Lexicographic bulletin]*, 19, pp. 83–94 [in Ukrainian].
9. Skopnenko, O.I. & Tymbaliuk, T.V. (2006). *Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv* [Modern dictionary of foreign words]. Kyiv: Dovira, 789 p. [in Ukrainian].
10. Taranenko, O.O. (1980). *Polisemichnyi paralelizm i yavyshche analogii* [Polysemic parallelism and the phenomenon of analogy]. Kyiv: Naukova dumka, 115 p. [in Ukrainian].
11. Breal, M. (1987). *Essai de semantique (Science des significations)* [Semantic Essay (Science of Meanings)]. Paris: Librairie Hachette at C [in French].
12. Oxford Learner's Dictionaries: Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>.
13. Paul, H. (1937). *Principien der Sprachgeschichte* [Principles of the history of language]. Halle, 309 p. [in German].